

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

De basis van intellectueel eigendom

Zelf aan de slag met beschermen, afkijken, delen en geheimhouden

Een uitgave van Octrooicentrum Nederland, onderdeel van RVO.nl

*>> Duurzaam, Agrarisch, Innovatief
en Internationaal ondernemen*

Inhoud

De basis van intellectueel eigendom	5	
1 Rechten voor intellectueel eigendom	6	
1.1 <i>Merkenrecht: herkenbaar met uw exclusieve merknaam en logo</i>	6	
1.2 <i>Handelsnaamrecht: uw bedrijfsnaam herkenbaar in het handelsverkeer</i>	7	
1.3 <i>Benaming van herkomst: beschermde namen voor streekproducten</i>	7	
1.4 <i>Auteursrecht: uw creatieve werk blijft van u</i>	8	
1.5 <i>Modelrecht: bescherm de creatieve vormgeving van uw product</i>	9	
1.6 <i>Bedrijfsgeheim: bescherm uw kennis voor voorsprong op concurrentie</i>	10	
1.7 <i>Databankenrecht: bescherm uw investering in een databank</i>	11	
1.8 <i>Kwekersrecht: bescherm nieuw teeltmateriaal van plantenrassen</i>	11	
1.9 <i>Chipsrecht: bescherm de topografie van halfgeleiderproducten</i>	12	Opdracht 1
2 Het octrooi (ofwel patent)	13	
2.1 <i>Octrooi: bescherm uw technische uitvinding</i>	13	
2.2 <i>Nederlands octrooi</i>	14	
2.3 <i>Europees octrooi</i>	16	
2.4 <i>Verwacht: unitair octrooi</i>	17	
2.5 <i>Internationale PCT-procedure</i>	17	
2.6 <i>Gebrauchsmuster (Duitsland) en provisional application (VS)</i>	17	
2.7 <i>Mindmap Octrooien</i>	20	Opdracht 2
3 Haal kennis uit databanken voor intellectueel eigendom	21	
3.1 <i>Octrooidatabanken</i>	21	
3.2 <i>Databanken voor merken en design</i>	21	
4 Intellectueel eigendom: bedrijfsmiddel in uw onderneming	22	Opdracht 3
5 Intellectueel eigendom bij samenwerking	23	
5.1 <i>Enkele tips bij samenwerking</i>	23	
5.2 <i>Licenties</i>	24	Opdracht 4
6 Octrooicentrum Nederland	25	
7 Mindmap intellectueel eigendom	26	Opdracht 5

De basis van intellectueel eigendom

Waarom intellectueel eigendom?

U ontwikkelt een vernieuwend idee of product en wilt dit beschermen. Of u wilt weten hoe u slim kunt omgaan met ideeën van uzelf en anderen. Dan krijgt u te maken met intellectueel eigendom (IE): een recht waarmee u anderen kunt verbieden uw beschermde idee te gebruiken. Met dit recht kunt u:

- een monopolie of exclusiviteit bereiken, als u in staat bent om namaak aan te pakken;
- anderen stimuleren om uw idee toe te passen onder uw voorwaarden;
- de waarde van uw onderneming verhogen in de ogen van investeerders en kopers.

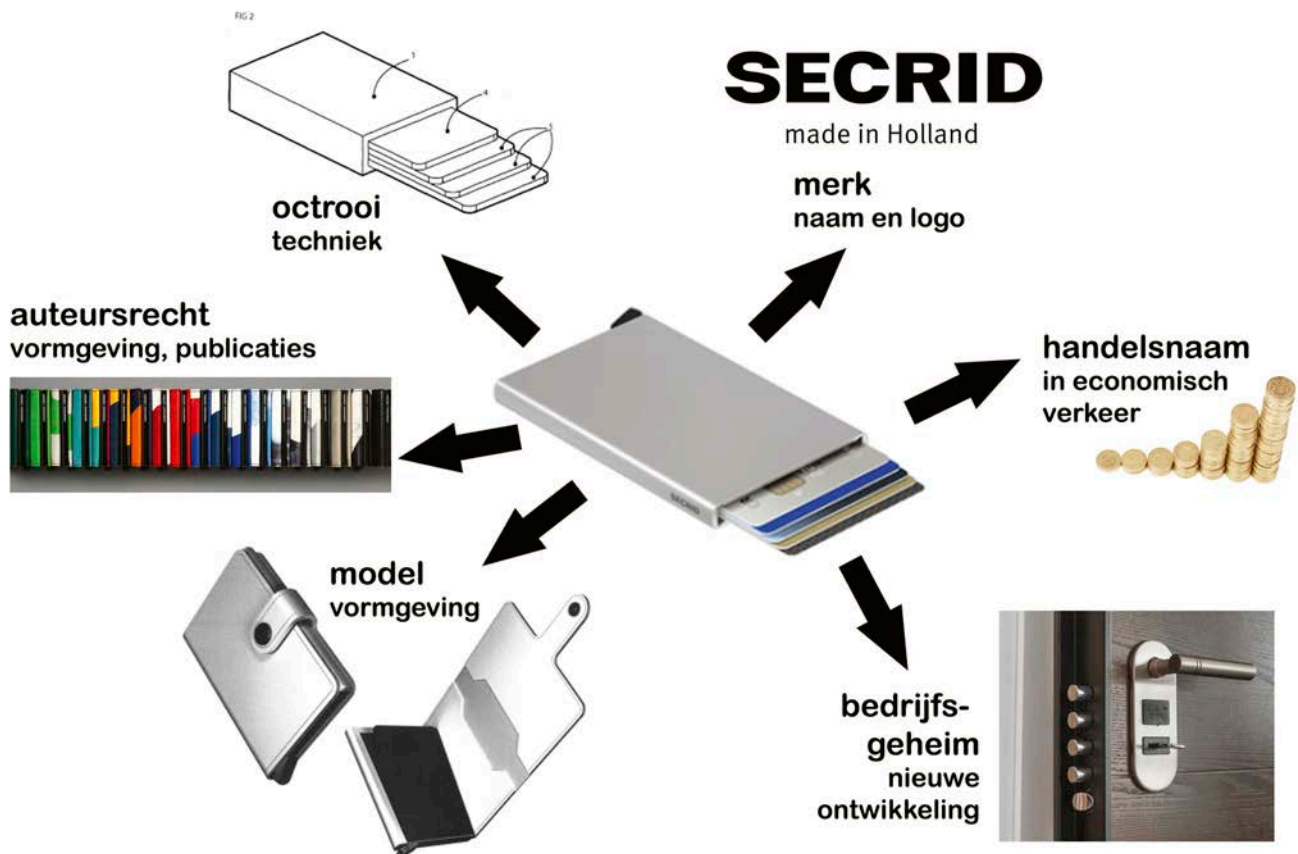
U voorkomt dus dat anderen meeprofiten van uw investeringen, zonder dat u daaraan verdient. Daarnaast is kennis over het intellectueel eigendom van anderen handig als inspiratiebron en om te voorkomen dat u inbreuk pleegt.

Verschillende rechten: voor- en nadelen

Van kunstwerken tot planten en van merknamen tot techniek: met intellectueel eigendom kunt u van alles beschermen. Maar intellectueel eigendom beschermt alleen specifieke eigenschappen van uw innovatie. Voor elk type idee bestaat er namelijk een apart recht met eigen regels. Bedenk dus van tevoren goed wat de mogelijke voor- en nadelen zijn van het gekozen type intellectueel eigendom, zowel voor uzelf als voor anderen. Octrooi aanvragen betekent bijvoorbeeld dat uw uitvinding wordt opgenomen in octrooidatabanken en openbaar wordt. Verwerk deze inzichten in uw businessplan.

Octrooiencentrum Nederland

Octrooiencentrum Nederland zet de verschillende mogelijkheden graag samen met u op een rij. Want wij registreren niet alleen Nederlandse octrooiën, maar geven ook kosteloos voorlichting over intellectueel eigendom. Octrooiencentrum Nederland is dé onafhankelijke sparringpartner van de overheid voor technisch innovatief mkb als het om intellectueel eigendom gaat.

1 Rechten voor intellectueel eigendom

Octrooien zijn er voor technische uitvindingen. Hoofdstuk 2 gaat hier dieper op in. Dit hoofdstuk gaat in op andere mogelijkheden om uw ideeën te beschermen met intellectueel eigendom.

1.1 Merkenrecht: herkenbaar met uw exclusieve merknaam en logo

- Onderscheidende tekens kunt u beschermen als merk. Verreweg de meest voorkomende merken zijn woordmerken en beeldmerken (logo's).
- Onder voorwaarden kunt u ook het volgende als merk beschermen:
 - Slagzinnen (let op: het GVR-slagzinnenregister geeft geen juridische bescherming);
 - Vormen, zoals het Coca-Colaflesje;
 - Kleuren, wanneer het publiek een product herkent aan die kleur;
 - Verschillende multimedia, zoals geluid, een filmpje, een hologram of een bepaalde beweging.
- Een merk mag niet beschrijvend zijn, bijvoorbeeld geen beschrijving van het type product dat u verkoopt. 'Apple' kan dus niet worden beschermd als merknaam voor appels, maar wel voor computers.
- Merken vraagt u aan per toepassing (klasse). Zie tip 2.
- Naast individuele merken zijn er certificeringsmerken, zoals KOMO en KIWA.
- U kunt een merk elke tien jaar verlengen.
- Bij merken draait het om verwarringsgevaar. De bescherming houdt dus meer in dan alleen de exacte spelling van de merknaam.

<p>Wanneer wel gebruik maken van merkenrecht?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ U wilt exclusiviteit voor een merknaam of logo en bent van plan deze binnen vijf jaar te exploiteren. ☐ U wilt de voorwaarden bepalen waarop anderen met uw merk omgaan. ☐ U wilt voorkomen dat een ander uw merknaam registreert. 	<p>Wanneer geen gebruik maken van merkenrecht?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Merkbescherming biedt geen toegevoegde waarde in uw business. ☐ Een handelsnaam of domeinnaam is voldoende. ☐ De naam die u gebruikt is beschrijvend.
<p>Slimme stappen voor deze bescherming</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Kijk in de registers wat er al bestaat (zie tip 1). ☐ Bedenk welke productklassen van toepassing zijn (zie tip 2). Voor nu én later, want toevoegen kan niet meer. ☐ Kies het geografisch gebied, zoals de Benelux, Europa of 'wereldwijd' (zie tips 3 en 4). ☐ Stel een plan op: wat doet u bij inbreuk? ☐ Zelf registreren of uitbesteden aan een merkengemachtigde. 	<p>Wat als u er geen gebruik van maakt?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Als u besluit om geen merkregistratie te doen, kunt u nog stilstaan bij het belang van de handelsnaam en het auteursrecht, bijvoorbeeld op een logo.
<p>☐ Tip 1 Merkenregisters: Het Benelux-Bureau voor de Intellectuele Eigendom heeft een merkenregister: www.boip.int. Een handige website voor een internationale check is TMview, waar veel merkenregisters uit de wereld aan gekoppeld zijn: www.tmdn.org. Let op: zoek niet alleen naar de letterlijke tekst in merkenregisters, maar naar alle varianten die bij klanten verwarring kunnen veroorzaken.</p>	
<p>☐ Tip 2 Nice classificatie: De Nice classificatie geeft aan voor welke producten en diensten uw merk is geregistreerd. Deze kent in totaal 45 klassen (34 voor producten en 11 voor diensten). Het is belangrijk om een goede omschrijving in te dienen bij de registratie. Denk niet alleen aan de eigen huidige producten en diensten, maar neem ook toekomstige producten en diensten mee.</p>	
<p>☐ Tip 3 Prioriteit: Als u binnen zes maanden na uw eerste depot merkbescherming wilt in meer landen, kunt u 'prioriteit' (of voorrang) invoeren. Latere depots krijgen dan dezelfde beschermingsdatum als uw eerste depot. Met uw Benelux registratie krijgt u bijvoorbeeld prioriteit bij een Europese registratie (European Union Intellectual Property Office) of een 'wereldwijde' registratie (World Intellectual Property Organization). Meer informatie vindt u op www.boip.int.</p>	
<p>☐ Tip 4 Kostencalculator bescherming Intellectueel Eigendom: Voor het vastleggen en in stand houden van merken brengen officiële instanties kosten in rekening. De kostencalculator maakt een schatting van deze kosten. Zie regelhulpenvoorbedrijven.nl/iekostencalculator.</p>	
<p>☐ Onderscheid merkenrecht van handelsnaamrecht en domeinnaamregistratie! Het handelsnaamrecht beschermt de naam van een onderneming. Het gaat gelden doordat een onderneming haar naam gebruikt in het economisch verkeer. Meer informatie vindt u op www.kvk.nl. Een domeinnaam voor een website gaat naar de aanvrager, maar is in geval van verwarring soms op te eisen door de eigenaar van een bestaand merk of bestaande handelsnaam. Meer informatie vindt u op www.sidn.nl.</p>	
<p>Geschatte kosten: Een Benelux merk aanvragen kan vanaf € 244. Een verlenging voor 10 jaar kost € 263. Schakelt u een gemachtigde in, dan verhoogt dit de prijs. Een Europese merkaanvraag kan ongeveer € 1.000 kosten en het dubbele wanneer u een gemachtigde inschakelt.</p>	

Meer informatie:

- Voor de Benelux staat meer informatie over merkenrecht op www.boip.int.
- Voor Europa staat meer informatie over merkenrecht op www.euipo.eu.
- Voor 'wereldwijd' merkenrecht (voor alle landen die aangesloten zijn) staat meer informatie op www.wipo.int.
- Merkenrecht vindt u onder andere via www.bmm.nl.

1.2 Handelsnaamrecht: uw bedrijfsnaam herkenbaar in het handelsverkeer

- Uw handelsnaam ontstaat vanzelf door commercieel actief te zijn in het economisch verkeer, bijvoorbeeld op een website en op facturen.
- Een handelsnaam mag beschrijvend zijn, zolang er maar geen verwarring ontstaat.
- Inschrijving in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel is geen voorwaarde, maar is wel aan te raden.
- De handelsnaam is alleen van kracht in het geografisch gebied waar uw bedrijf naamsbekendheid heeft.
- Bij handelsnamen draait het om het tegengaan van verwarring. Uw bedrijfsbranche speelt hierbij een rol. Als een ander bedrijf in uw regio dezelfde handelsnaam voert, maar actief is in een andere branche, dan is de kans op verwarring klein.

Wanneer maakt u gebruik handelsnaamrecht? ☐ Handelsnaamrecht ontstaat automatisch wanneer uw bedrijf commercieel actief is in het economisch verkeer. Het is slim om een handelsnaam te kiezen die onderscheidend is en geen verwarring wekt.	Wanneer maakt u geen gebruik van handelsnaamrecht? ☐ U wilt niet uw bedrijfsnaam beschermen, maar bijvoorbeeld een productnaam. Dan is niet het handelsnaamrecht van toepassing, maar het merkenrecht. ☐ U bent niet uit op winst door activiteiten in het economisch verkeer.
Slimme stappen voor deze bescherming ☐ Kijk in het Handelsregister en in de merkenregisters wat er al bestaat (tip 1). ☐ Stel een plan op: wat doet u bij inbreuk?	Wat als u er geen gebruik van maakt? ☐ U kunt ook een merknaam overwegen, eventueel in combinatie met een domeinnaam.
☐ Tip 1: Denk voor handelsnaamrecht ook aan merkenrecht en domeinnamen! Kijk voor het in gebruik nemen van uw handelsnaam niet alleen in het Handelsregister, maar ook in merkenregisters (bijvoorbeeld TMview) en registers voor domeinnamen (zie www.sidn.nl).	
Geschatte kosten: Inschrijving bij de Kamer van Koophandel met een handelsnaam kost ongeveer € 50.	
Meer informatie: ☐ Meer informatie over de Kamer van Koophandel staat op www.kvk.nl .	

1.3 Benaming van herkomst: beschermde namen voor streekproducten

Iedereen die streekproducten - landbouwproducten, voedingsproducten of dranken - maakt volgens de eisen, mag een beschermde naam gebruiken op het etiket van deze producten. Deze naam wordt aangevraagd door een groep bedrijven of een overkoepelend orgaan. Er zijn vier soorten herkomstbenamingen:

1. Beschermde Oorsprongsbenaming (BOB);
2. Beschermde Geografische Aanduiding (BGA);
3. Gegarandeerd Traditionele Specialiteit (GTS);
4. Indicatie van Geografische Oorsprong (IGT) voor wijn.

Wanneer wel gebruik van maken? ☐ Wanneer gebruik door de goede reputatie een meerwaarde geeft.	Wanneer geen gebruik van maken? ☐ Als het aanvragen van de benaming van herkomst niet opweegt tegen de inspanning.
Slimme stappen voor deze bescherming ☐ Regel een aanvraag via de Adviescommissie geografische aanduidingen (AGOS). ☐ Bereid jaarlijkse controles voor.	Wat als u er geen gebruik van maakt? ☐ Bescherming als collectief merk kan een alternatief zijn.
Geschatte kosten: Het aanvragen van de registratie gaat via AGOS (Adviescommissie Geografische Aanduidingen). Aan de registratieprocedure zijn geen kosten verbonden. Als een product geregistreerd is, voeren erkende instanties jaarlijks controles uit. De aanvrager betaalt de kosten hiervoor.	
Meer informatie: ☐ Op www.eu-streekproducten.nl vindt u meer informatie over bescherming van streekproducten. ☐ In de DOOR-database van de Europese Commissie vindt u meer informatie over streekproducten: ec.europa.eu/agriculture/quality/door . ☐ Op www.rvo.nl vindt u meer informatie met de zoekterm streekproducten.	

1.4 Auteursrecht: uw creatieve werk blijft van u

- Met auteursrecht worden creatieve werken beschermd met een persoonlijk stempel van de maker. Deze werken moeten origineel, oorspronkelijk en niet-technisch zijn.
- Voorbeelden van werken waar auteursrecht op kan rusten:
 - tekst (boek, brochure);
 - softwarecode;
 - beeld (tekening, foto, grafische vormgeving);
 - film en muziek;
 - sculpturen en bouwwerken;
 - creatieve productvormgeving.
- U hoeft in Nederland het auteursrecht niet te registreren (al is een registratie vaak wel handig, zeker in het buitenland).
- Dit recht ontstaat automatisch op het moment van creatie tot zeventig jaar na de dood van de maker.

<p>Wanneer maakt u gebruik van auteursrecht?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ U maakt een creatief werk en wilt het exclusieve recht om uw werk openbaar te maken en te vereenvoudigen. ☐ U maakt een creatief werk en wilt de voorwaarden bepalen waarop anderen met uw creatie mogen omgaan (zie tip 2 en 3). 	<p>Wanneer geen gebruik van auteursrecht maken?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ U wilt uw werk zonder voorwaarden vrij ter beschikking stellen.
<p>Slimme stappen voor deze bescherming</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Optioneel een depot maken (zie tip 1). ☐ Geef aan dat er auteursrecht op rust of dat licenties mogelijk zijn. ☐ Stel een plan op: wat doet u bij inbreuk? ☐ Als u gebruikmaakt van 'creative commons' (zie tip 2) kunt u dit actief vermelden. 	<p>Wat als u er geen gebruik van maakt?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Eventueel actief aangeven dat uw creatie in het publieke domein is.
<ul style="list-style-type: none"> ☐ Tip 1 Datumregistratie: Zorg dat u als maker van het werk later nog kunt aantonen dat u de maker bent en wanneer u het werk gemaakt heeft. Met een datumregistratie of depot legt u de datum vast waarop u een document in uw bezit had, maar verder biedt het geen bescherming. Vastlegging kan bij een notaris of via een online depot, zoals het i-DEPOT. Meer informatie vindt u op www.boip.int. 	
<ul style="list-style-type: none"> ☐ Tip 2 Creative Commons: Met een Creative Commons licentie behoudt u uw auteursrechten, maar geeft u aan anderen toestemming om uw werk te verspreiden of eventueel te bewerken onder bepaalde voorwaarden. Meer informatie: creativecommons.nl of creativecommons.org. 	
<ul style="list-style-type: none"> ☐ Tip 3 Open source software: Open source software is auteursrechtelijk beschermd. Licenties stellen vaak voorwaarden, zoals het noemen van de auteur of het markeren van wijzigingen in de broncode. De licentienemer moet vaak de bewerkte broncode ter beschikking stellen aan anderen. 	
<ul style="list-style-type: none"> ☐ Waarschuwing bij uitbesteden: Wanneer u iets laat maken door een ander, heeft deze meestal het auteursrecht. Ook als u de opdracht gegeven heeft en ervoor betaald is. Auteursrechten kunnen worden overgedragen of in licentie gegeven. Zie www.auteursrecht.nl. 	
<ul style="list-style-type: none"> ☐ Waarschuwing voor 'auteursrechtsschending': Mede dankzij bots die het internet afstruinen, krijgen ondernemers regelmatig een advocatenbrief met hoge boete omdat er sprake zou zijn van 'auteursrechtsschending'. U kunt dit voorkomen door van tevoren auteursrechten goed te regelen. 	
<p>Meer informatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Kijk op www.auteursrecht.nl. ☐ Zie ook de brochure: 'Bescherm uw digitale innovaties' op www.rvo.nl. 	

1.5 Modelrecht: bescherm de creatieve vormgeving van uw product

- Het uiterlijk van een gebruiksvoorwerp kunt u beschermen door het tekeningen- of modellenrecht (kortweg modelrecht). De vormgeving of het design kan gekenmerkt worden door bijvoorbeeld de vorm, de kleur of het materiaal. Het gaat hierbij om:
 - tweedimensionale tekeningen, zoals een patroon op textiel;
 - driedimensionale vormgeving, bijvoorbeeld van een telefoon of stoel.
- Het uiterlijk moet nieuw zijn, een eigen karakter hebben en niet bepaald zijn door de techniek. De technische werking valt namelijk niet onder het modelrecht, maar onder het octrooirecht.
 - Er is één jaar respijt. In Europa en de VS mag het ontwerp maximaal één jaar openbaar zijn, maar in landen daarbuiten kunt u dan geen modelbescherming meer krijgen.
 - Modelrecht wordt altijd verleend. Bij een conflict moet dus (eventueel via een rechter) uitgezocht worden hoe nieuw het echt was.
 - De beschermingsduur van vijf jaar is te verlengen met telkens vijf jaar tot maximaal vijftientig jaar. In sommige landen tot maximaal vijftien jaar.

<p>Wanneer wel gebruik maken van modelrecht?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ U wilt exclusiviteit voor een nieuwe, karakteristieke vormgeving. ☐ U wilt de voorwaarden bepalen waarop anderen met de vormgeving omgaan. ☐ U heeft veel aandacht aan het design van een product besteed. 	<p>Wanneer geen gebruik maken van modelrecht?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Exclusiviteit op de vormgeving biedt geen meerwaarde voor uw bedrijf. ☐ Auteursrecht is voldoende (zie tip 2). ☐ De vormgeving is technisch bepaald.
<p>Slimme stappen voor deze bescherming</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Kijk eventueel in de registers wat er al bestaat (zie tip 1). ☐ Bedenk welke productklassen van toepassing zijn (zie tip 2). ☐ Kies het geografisch gebied, zoals de Benelux, Europa of 'wereldwijd' (zie tip 3). ☐ Stel een plan op: wat doet u bij inbreuk? ☐ Zelf registreren of uitbesteden aan een gemachtigde. 	<p>Wat als u er geen gebruik van maakt?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Als u besluit om geen modelregistratie te doen, kunt u nog stilstaan bij het belang van het auteursrecht.
<p>☐ Tip 1 Modelregisters: Het Benelux-Bureau voor de Intellectuele Eigendom heeft een modellenregister: www.boip.int. Een handige website voor een internationale check is DesignView, waar veel modellenregisters aan gekoppeld zijn: www.tmdn.org. Maar om de nieuwigheid te bepalen, is alles wat in de openbaarheid is geweest van belang.</p>	
<p>☐ Tip 2 Eurolocarno classificatie: Deze classificatie geeft aan wat uw model voor soort product is. Daarnaast is een goede omschrijving belangrijk bij de registratie.</p>	
<p>☐ Tip 3 Internationale bureaus: Naast de Benelux registratie of nationale registratie, is er ook een Europese registratie (bij het EUIPO) of een 'wereldwijde' registratie (bij de WIPO). Als u binnen een half jaar na uw eerste aanvraag in één van de aangesloten landen voor hetzelfde model een registratie aanvraagt, kan deze latere aanvraag dezelfde datum krijgen. Dit heet 'prioriteit' of recht van voorrang.</p>	
<p>☐ Tip 4 Andere bescherming: In Nederland is het uiterlijk ook beschermd via het auteursrecht, maar buiten Nederland is auteursrecht vaak alleen voor kunst toepasbaar. Daarnaast kunt u bij identieke namaak de namaker soms aanspreken op slaafse nabootsing.</p>	
<p>☐ Niet-geregistreerde Gemeenschapsmodellen: Dit type modelrecht ontstaat niet door registratie, maar ontstaat automatisch voor een periode van drie jaar vanaf het moment dat u het model voor het eerst binnen de EU aan het publiek beschikbaar stelt. U kunt derden alleen verbieden het model zonder uw toestemming te gebruiken als er sprake is van namaak (ontlening).</p>	
<p>Geschatte kosten: Een Benelux model registreren kan vanaf € 150. Een verlenging voor vijf jaar kost € 102. Schakelt u een gemachtigde in, dan komen er advieskosten bij. Een Europese modelregistratie kost ongeveer € 400, eventueel plus de kosten van een gemachtigde.</p>	
<p>Meer informatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Voor de Benelux staat meer informatie over modelrecht op www.boip.int. ☐ Voor Europa staat meer informatie over modelrecht op www.euipo.eu. ☐ Voor 'wereldwijd' modelrecht (voor alle aangesloten landen) staat informatie op www.wipo.int. ☐ Gemachtigden vindt u onder andere via www.bmm.nl. 	

1.6 Bedrijfsgeheim: bescherm uw kennis voor voorsprong op concurrentie

- Een bedrijfsgeheim bestaat uit vertrouwelijke bedrijfsinformatie die uw onderneming commerciële voorsprong geeft op concurrenten. Bijvoorbeeld: knowhow, productiemethoden en klantgegevens.
- Informatie kan juridisch erkend worden als bedrijfsgeheim, als deze aan de volgende voorwaarden voldoet:
 - de informatie is onbekend in de kringen die normaal gesproken met dit soort informatie omgaan;
 - de informatie geeft u commercieel voordeel;
 - u heeft redelijke maatregelen rond geheimhouding getroffen.
- Er is geen officiële registratie voor bedrijfsgeheimen en ze hebben geen tijdslimiet.
- U kunt alleen juridisch optreden als er sprake is van aantoonbaar onrechtmatig handelen, zoals:
 - contractbreuk, bijvoorbeeld van een geheimhoudingsovereenkomst;
 - diefstal, spionage of het omkopen van werknemers.

<p>Wanneer wel gebruik maken van een bedrijfsgeheim?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ U bent in staat om de kennis geheim te houden. Dit levert u meer voordeel op dan octrooieren (denk aan het recept voor Coca-Cola). ☐ U bent (nog) niet in staat om intellectueel eigendom te registreren. Om financiële redenen of omdat de kennis nog in ontwikkeling is. 	<p>Wanneer geen gebruik maken van een bedrijfsgeheim?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Andere vormen van (geregistreerde) bescherming, zoals een octrooi, leveren meer op. ☐ Geheimhouding is niet handig, bijvoorbeeld omdat 'reverse engineering' gemakkelijk is.
<p>Slimme stappen voor deze bescherming</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Regel fysieke beveiliging, zoals afgesloten archieven en markering van documenten. ☐ Regel uw ICT-beveiliging, bijvoorbeeld met wachtwoorden en versleuteling. ☐ Leid medewerkers op en neem een clausule voor geheimhouding en een concurrentiebeding op in arbeidscontracten. ☐ Regel de geheimhouding en samenwerking met zakenpartners in contracten. 	<p>Wat als u er geen gebruik van maakt?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Sta er vooral bij stil hoe u uw kennis eventueel wél wilt beschermen, bijvoorbeeld met een octrooi of auteursrecht.
<p>☐ Tip 1 Maak onderscheid: Probeer niet alles geheim te houden, want kennis delen leidt vaak tot vernieuwing. Maar wees u bewust van uw 'kroonjuwelen' en bescherm die goed.</p>	
<p>☐ Tip 2 Bewijs voor recht van voorgebruik: Met een datumregistratie legt u de datum vast waarop u een document in uw bezit had, maar verder biedt het geen bescherming. Vastlegging kan bij een notaris of via een online depot, zoals het i-DEPOT (zie www.boip.int). Het is handig om goed te documenteren dat uw bedrijf actief is met de informatie die valt onder uw bedrijfsgeheimen. Dit is bruikbaar als een ander, zonder (aantoonbaar) van u te stelen, dezelfde kennis ontwikkelt en beschermt met bijvoorbeeld een octrooi. U kunt dan 'recht van voorgebruik' krijgen. U mag de uitvinding dan zelf blijven gebruiken, maar commerciële exploitatie is beperkt tot Nederland.</p>	
<p>Geschatte kosten: Het bedrijfsgeheim zelf kost niets, maar geheimhoudingsmaatregelen kosten tijd en geld. Bijvoorbeeld uw ICT-beveiliging of een advocaat voor goede contracten.</p>	
<p>Meer informatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Op www.rvo.nl vindt u meer informatie met de zoekterm bedrijfsgeheimen. ☐ Zie ook de brochure: 'Bescherm uw digitale innovaties' op www.rvo.nl. 	

1.7 Databankenrecht: bescherm uw investering in een databank

- Het databankenrecht beschermt tegen het onbevoegd opvragen of hergebruiken van een substantieel deel van een databank.
- Dit recht krijgt u automatisch bij de creatie van de databank. Wel moet u kunnen aantonen dat u een flinke investering heeft gedaan in de bouw van de databank. De creatie van de data telt hierin niet mee. Het gaat om de databank zelf.
- Degene die de substantiële financiële investering heeft verricht, krijgt het recht om anderen te verbieden de databank te gebruiken.
- Voorbeelden zijn databanken van tweedehands auto's en vluchtgegevens.
- De bescherming duurt tot vijftien jaar na voltooiing of openbaarmaking. Als een bestaande databank kwalitatief of kwantitatief aanzienlijk verandert, gaat de vijftien jaar automatisch opnieuw in.

<p>Wanneer wel gebruik van maken?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Het betreft een verzameling van gegevens of zelfstandige elementen die systematisch of methodisch geordend zijn. Ze zijn afzonderlijk toegankelijk. ☐ De databank is geen 'bijproduct' van andere bedrijfsactiviteiten. ☐ Investerings in de databank zijn aantoonbaar. 	<p>Wanneer geen gebruik van maken?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Uw databank is een bijproduct van andere bedrijfsactiviteiten. ☐ U kunt uw investering niet aantonen. ☐ U wilt uw databank zonder voorwaarden vrij ter beschikking stellen.
<p>Slimme stappen voor deze bescherming</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Maak aantoonbaar dat u aan de eisen voldoet, zoals de eisen aan de structuur van de databank en de investering. ☐ Zorg dat u het kunt aantonen wanneer een ander uw data kopieert, bijvoorbeeld met verscholen 'fouten'. 	<p>Wat als u er geen gebruik van maakt?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ U kunt de data eventueel ook beschermen met bedrijfsgeheimen. ☐ De structuur van de databank is soms beschermd door auteursrecht (zie de tip).
<p>☐ Tip Datumregistratie: De structuur van de databank is mogelijk beschermd door het auteursrecht. Daarom kan het handig zijn om een datumregistratie (zoals i-DEPOT) in te dienen. U kunt de data eventueel ook deponeren om een datum aan te tonen.</p>	
<p>Geschatte kosten: Databankenrecht zelf heeft geen kosten, omdat het ontstaat door creatie van de databank. Wel moet u een hoge investering aantonen.</p>	
<p>Meer informatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Op www.rvo.nl vindt u meer informatie met de zoekterm databankenrecht. ☐ Zie ook de brochure: 'Bescherm uw digitale innovaties' op www.rvo.nl. 	

1.8 Kwekersrecht: bescherm nieuw teeltmateriaal van plantensoorten

- Met kwekersrecht beschermt u nieuw teeltmateriaal van plantensoorten, dat aan drie voorwaarden voldoet:
 - onderscheidbaar van andere zaden of rassen;
 - homogeen (de planten van het ras lijken onderling voldoende op elkaar);
 - bestendig (na opeenvolgende vermeerderingen behoudt het ras zijn eigenschappen).
- Daarnaast moet de naam van het zaad of ras geschikt zijn om het te identificeren.
- Beschermd teeltmateriaal mag u niet bedrijfsmatig gebruiken, behalve voor onderzoek voor het ontwikkelen van nieuwe rassen.

<p>Wanneer wel gebruik van kwekersrecht?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Wanneer u een nieuw plantensoort wilt beschermen dat voldoet aan de eisen van het kwekersrecht. 	<p>Wanneer geen gebruik van kwekersrecht?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Het plantensoort is niet onderscheidbaar, homogeen en bestendig.
<p>Slimme stappen voor deze bescherming</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Regel een Nederlandse of Europese aanvraag (zie tip 1). ☐ Zorg voor een onderscheidende naam (zie tip 2). 	<p>Wat als u er geen gebruik van maakt?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ U kunt uw bedrijf of product mogelijk nog onderscheiden met een merknaam.
<p>☐ Tip 1 Nationaal of Europees: In Nederland vraagt u kwekersrecht aan bij de Raad voor plantensoorten. Het Communautair Bureau voor plantensoorten (Community Plant Variety Office, afgekort CPVO) voert de Europese regelgeving uit.</p>	
<p>☐ Tip 2 Namen beschermen: Namen van landbouwproducten kunt u ook beschermen met merkenrecht of als benaming van herkomst.</p>	

Geschatte kosten: Een uitgebreide tarievenlijst staat op www.raadvoorplantenrassen.nl. Er zijn verschillende tarieven voor groentegewassen, landbouwgewassen en de sier-, fruit- en boomkwekerij. De kosten op deze lijst kunnen oplopen tot enkele duizenden euro's.

Meer informatie:

- Op www.raadvoorplantenrassen.nl vindt u meer informatie over kwekersrecht.
- Zie de internationale organisatie UPOV: www.upov.int.

1.9 Chipsrecht: bescherm de topografie van halfgeleiderproducten

- Met het chipsrecht kunt u een oorspronkelijke topografie (lay-out) van halfgeleiders, chips of microprocessors beschermen. De topografie wordt bepaald door de reeks samenhangende beelden waarmee deze producten zijn opgebouwd.
- Registratie kan binnen twee jaar nadat de chip op de markt is gebracht.
- Het recht geldt tien jaar (na depot of eerste gebruik) of vijftien jaar (na schepping als er nog geen depot of eerste gebruik is).

Wanneer wel gebruik van maken? ☐ Wanneer er sprake is van een nieuwe topografie van een halfgeleiderproduct dat u wilt beschermen.	Wanneer geen gebruik van maken? ☐ Als de topografie niet oorspronkelijk is of meer dan twee jaar op de markt is. ☐ U wilt de topografie geheimhouden.
Slimme stappen voor deze bescherming ☐ Chipsrecht ontstaat van rechtswege bij de creatie, maar registratie bij RVO.nl is verplicht voor handhaving.	Wat als u er geen gebruik van maakt? ☐ U kunt uw kennis eventueel ook geheimhouden of met doorontwikkeling uw voorsprong houden.
Geschatte kosten: Een aanvraag kost € 79.	
Meer informatie: ☐ Op www.rvo.nl vindt u meer informatie met de zoekterm chipsrecht.	

Opdracht 1:

Zie de 'mindmap intellectueel eigendom' op pagina 26 met alle gekleurde takken voor bescherming.

- 1.1 Zet in het midden van de mindmap een globale beschrijving of schets van uw idee.
- 1.2 Welke beschermingsvormen zijn voor u belangrijk? Markeer deze en schrijf eventueel beknopte aantekeningen erbij.

2 Het octrooi (ofwel patent)

2.1 Octrooi: bescherm uw technische uitvinding

- Met een octrooi beschermt u een technische uitvinding om een technisch probleem op te lossen. Verder voldoet de uitvinding aan drie eisen:
 - **Nieuwheid:** Uw uitvinding mag vóór de octrooiaanvraag nergens ter wereld openbaar bekend gemaakt zijn, ook niet door uzelf (zie tip 1).
 - **Inventiviteit:** Uw uitvinding mag voor een vakman niet voor de hand liggen.
 - **Industriële toepasbaarheid:** Uw uitvinding betreft een technisch uitvoerbaar product of proces.

<p>Wanneer wel octrooi aanvragen?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Octrooien passen in uw bedrijfsstrategie. U wilt bijvoorbeeld het exclusieve recht om uw technische uitvinding te exploiteren. ☐ U bedient een grote markt. ☐ U verwacht extra winst te maken met octrooien. ☐ U heeft veel concurrentie die u op afstand weet te houden dankzij octrooien. ☐ Octrooien zijn van nut bij uitlicentiëren. ☐ Octrooien verhogen uw kans op financiering. ☐ U heeft een hoge investering gedaan, die u terug kunt winnen mede dankzij octrooien. ☐ Uw uitvinding heeft een lange levenscyclus. ☐ De uitvinding betreft een sleuteltechnologie. ☐ Octrooien verhogen uw kans op samenwerking. ☐ Inbreuk is aan te tonen. ☐ Geheimhouding is onmogelijk. 	<p>Wanneer geen octrooi aanvragen?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Het kost te veel geld en tijd om een octrooi te verkrijgen en te behouden. ☐ Het is lastig en kostbaar om zelf het octrooi te handhaven en anderen op inbreuk aan te spreken. ☐ Openbaarmaking (na achttien maanden) levert meer schade op dan dat het octrooi voordeel oplevert. ☐ De uitvinding heeft een korte levenscyclus. ☐ Er zijn veel beschikbare alternatieven voor uw uitvinding. Het is gemakkelijk te omzeilen. ☐ Inbreuk valt niet goed aan te tonen. ☐ Uw grootste voordeel is een tijdsvoorsprong. ☐ 'Reverse engineering' is moeilijk en geheimhouding is mogelijk.
<p>Slimme stappen voor deze bescherming</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Vraag informatie aan bij Octrooiencentrum Nederland of volg een workshop (zie tip 3). ☐ Doe goed vooronderzoek. ☐ Stel een businessplan op met verschillende vormen van intellectueel eigendom (zie tip 4). ☐ Bedenk welke landen interessant zijn (zie tips 2 en 5). ☐ Betrek een octrooigemachtigde bij uw aanvraag (zie tip 6). 	<p>Wat als u er geen gebruik van maakt?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Bedenk wat eventueel een alternatief is voor het octrooi in verband met concurrentievoorsprong. Bijvoorbeeld samenwerkingscontracten, bedrijfsgeheimen of snel de markt op gaan.
<p>☐ Tip 1 Maak uw techniek niet openbaar: Een eis voor een octrooi is nieuwheid, dus maak uw uitvinding niet openbaar voordat u het octrooi heeft aangevraagd!</p>	
<p>☐ Tip 2 Prioriteitsjaar en internationale procedures: Vraag u eerst een octrooi aan in Nederland, dan moet u binnen één jaar beslissen of u dezelfde aanvraag ook in andere landen indient. Voor de buitenlandse aanvraag geldt dan dezelfde indieningsdatum als van de oorspronkelijke Nederlandse aanvraag. Een jaar gaat snel, dus bedenk in een vroeg stadium in welke landen u octrooi wilt aanvragen. Zie ook de Europese procedure en PCT-procedure verderop.</p>	
<p>☐ Tip 3 Neem contact op met Octrooiencentrum Nederland: Het is belangrijk dat u in een vroeg stadium onderzoek doet in octrooidatabanken zoals Espacenet. Zo voorkomt u dat u inbreuk pleegt of een waardeloos octrooi aanvraagt. U krijgt zicht op wat concurrenten beschermen en wie interesse kan hebben in uw techniek. Octrooiencentrum Nederland helpt u kosteloos op weg met deze oriëntatie en maakt daarbij gebruik van octrooidatabanken. Bel 088 042 6660 of mail naar octrooiencentrum@rvo.nl. Workshops staan op www.rvo.nl/octrooiagenda.</p>	
<p>☐ Tip 4 Vraag niet te vroeg aan, maar zeker ook niet te laat: Wie het eerst octrooi aanvraagt, krijgt de rechten. Maar u kunt ook te vroeg zijn met het indienen van de aanvraag. U heeft bijvoorbeeld uw businessplan nog niet op orde. Of u moet het product nog verder doorontwikkelen. In dat geval loopt u het risico dat u straks bescherming heeft op een variant die niet op de markt komt. Tenzij u vreest dat concurrenten hetzelfde ontwikkelen of dat u anders een samenwerking misloopt, loont het vaak om uw businessplan eerst wat verder uit te werken.</p>	
<p>☐ Tip 5 Kostencalculator bescherming Intellectueel Eigendom: Voor het vastleggen en in stand houden van octrooien brengen officiële instanties kosten in rekening. U geeft aan in welke landen uw octrooi van kracht moet worden en de kostencalculator maakt een schatting van deze kosten. Let op: de (aanzienlijke) kosten voor octrooigemachtigden of vertalingen van de aanvraag worden niet weergegeven in deze calculator. Zie regelhulpenvoorbedrijven.nl/iekostencalculator.</p>	
<p>☐ Tip 6 Betrek een octrooigemachtigde: U doet er verstandig aan een octrooigemachtigde in te schakelen voor het opstellen van uw aanvraag. Dit zijn technici die ook juridisch zijn opgeleid. Op www.octrooigemachtigde.nl staat informatie van de Nederlandse Orde van Octrooigemachtigden.</p>	
<p>☐ Tip 7 Waarschuwing voor werknemers: Als u in loondienst bent en uw uitvinding ligt in het verlengde van uw afgesproken werkzaamheden, dan kan uw werkgever aanspraak maken op uw uitvinding. Maak dus van tevoren zwart-op-wit-afspraken over het eigenaarschap van de uitvinding.</p>	

Geschatte kosten: De kosten zijn mede afhankelijk van de uitvinding en de octrooigemachtigde. Voor Nederland komt het vaak neer op ongeveer € 5.000. Als u een octrooi buiten Nederland aanvraagt, kunt u rekenen op € 15.000 voor de eerste dertig maanden. Vervolgens zijn de kosten sterk afhankelijk van uw landenkeuze. Zie ook tip 5.

Meer informatie:

- Voor informatie van Octrooiencentrum Nederland: www.rvo.nl/octrooien.
- Wilt u meer specifieke kennis over octrooien? Volg dan de workshop 'Masterclass octrooien' via www.rvo.nl/octrooiagenda.
- Zie ook de brochure: 'Bescherm uw digitale innovaties' op www.rvo.nl.

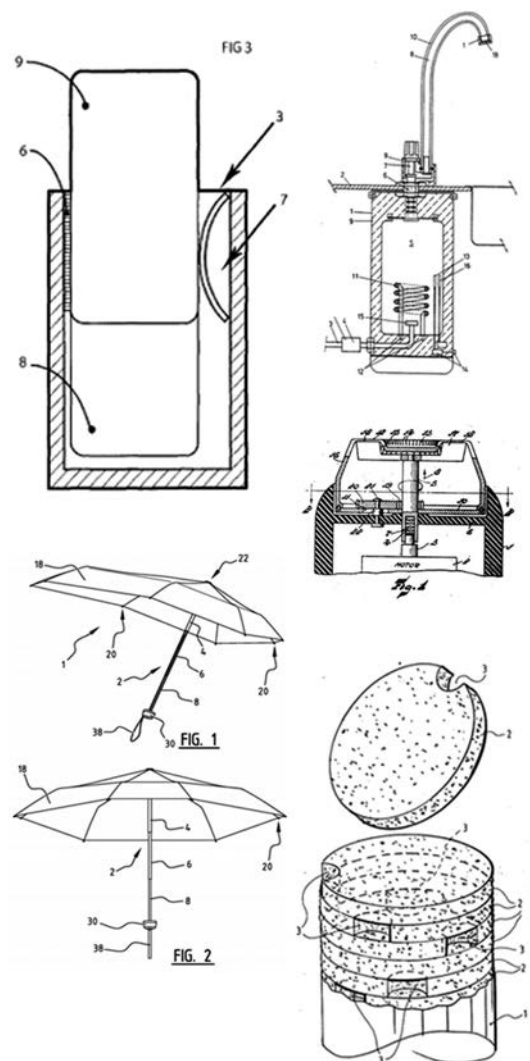
2.2 Nederlands octrooi

Voor Nederland vraagt u octrooi aan bij Octrooiencentrum Nederland. U kunt de aanvraag in het Nederlands of in het Engels indienen. De conclusies van het octrooi moeten wel altijd in het Nederlands aangeleverd worden. Octrooiencentrum Nederland beoordeelt met een rapport of uw aanvraag voldoet aan de drie voorwaarden van nieuwheid, inventiviteit en industriële toepasbaarheid. Ongeacht de bevindingen krijgt u het octrooi. Dit wordt ook wel een **ongetoetst** octrooi genoemd. Maar het nieuwheidsrapport geeft u (en uw concurrent na openbaarmaking) wel een indicatie hoe een rechter over het octrooi kan oordelen.

- Op tijdstip 0 wordt de aanvraag ingediend, gevolgd door het verzoek om een nieuwheidsrapport. Het prioriteitsjaar gaat in. Binnen dit jaar kunt u uw aanvraag uitbreiden naar het buitenland.
- Binnen het prioriteitsjaar komt het onderzoeksrapport binnen. Dit is een kans om naar de kwaliteit van de aanvraag te kijken en deze eventueel aan te scherpen.
- Voor het einde van het prioriteitsjaar moet de uitbreiding naar het buitenland geregeld zijn.
- Na achttien maanden vinden de verlening en publicatie plaats.
- Het octrooi loopt tot maximaal twintig jaar, maar kan eerder vervallen door geen taksen te betalen, intrekking of een rechtszaak.

Kosten

- Het inschakelen van een octrooigemachtigde voor het schrijven van een octrooi kost vaak rond de € 5.000, maar dit hangt af van de gemachtigde en de complexiteit van de aanvraag.
- De aanvraag kost € 80 online of € 120 op papier.
- Het onderzoek naar de stand van de techniek kost € 100 voor een nationaal type of € 794 voor een internationaal type.
- Taksen lopen op van € 40 in het 4^e jaar tot € 1.400 in het 20^e jaar. In het begin van de ontwikkeling heeft de octrooihouder dus lage taksen, maar het wordt in de loop van de tijd aantrekkelijk om de techniek vrij te geven als de opbrengsten niet hoog zijn. Bovenop de taksen rekent een octrooigemachtigde extra kosten voor het regelen van de betaling.
- Het uitbreiden van de bescherming naar het buitenland kan alleen in het prioriteitsjaar. Wilt u de bescherming uitbreiden naar minder dan vier tot vijf landen, dan is het vaak goedkoper om rechtstreeks (ofwel direct) naar die landen uit te breiden in plaats van via een internationale procedure.

Octrooiprocedure Nederland

— In aanvraag — Verleend
 ✗ Octrooi kan nietig verklaard worden door de rechter

Figuur 1: Procedure van Nederlandse octrooiaanvraag

Octrooiprocedure Direct andere landen

— In aanvraag — Verleend
 ✗ Aanvraag kan worden afgewezen ✗ Octrooi kan nietig verklaard worden door de rechter

Figuur 2: Vanuit de Nederlandse octrooiprocedure direct uitbreiden naar andere landen.

2.3 Europees octrooi

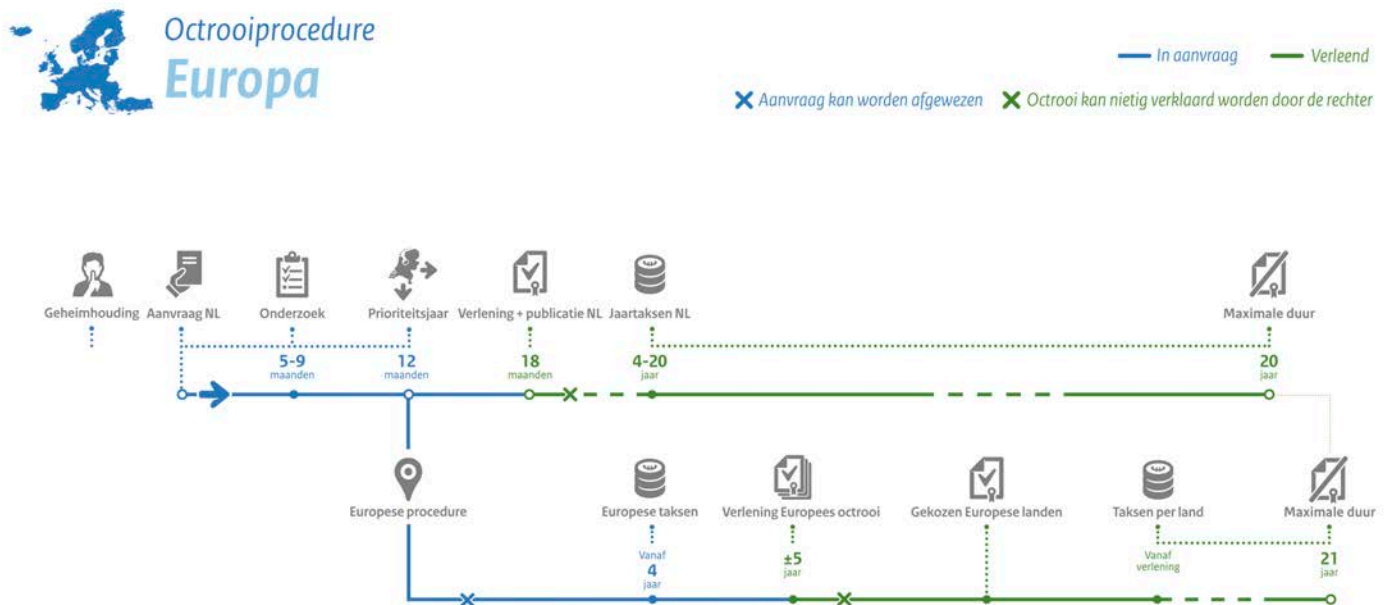
Als u een Nederlands octrooi aangevraagd heeft, kunt u binnen het prioriteitsjaar een octrooi aanvragen voor meerdere Europese landen tegelijk: een Europees octrooi. In tegenstelling tot Nederland, verleent het Europees Octrooibureau (EOB) alleen octrooi als uw octrooi voldoet aan de voorwaarden van nieuwheid, inventiviteit en industriële toepasbaarheid. Dit heet een **'getoetst octrooi'**. Na verlening kiest u in welke van de aangesloten Europese landen het octrooi rechtsgeldig wordt. Dit heet 'valideren'. Voor veel landen moet u dan eerst een vertaling in de nationale taal inleveren. U heeft vanaf dat moment alleen nog nationale octrooien en moet per land taksen betalen. Omdat u een bundel nationale octrooien heeft, wordt dit ook wel een Europees 'bundeloctrooi' genoemd.

Kosten

De kosten zijn afhankelijk van de complexiteit van uw aanvraag en het aantal landen waar u bescherming wilt. Een Europese procedure kost tussen de € 10.000 en de € 30.000 in de eerste vijf jaar. Deze kosten zijn voor:

- het opstellen van de aanvraag door een octrooigemachtigde;
- de kosten voor indiening en het onderzoek naar de stand van de techniek;
- de discussie over uw aanvraag tussen uw octrooigemachtigde en het Europees Octrooibureau;
- een vertaling van (een deel van) het octrooi in de nationale taal, waar veel landen om vragen.

Nadat het Europese octrooi is verleend en u vervolgens de nationale fase ingaat, moet u rekening houden dat u per land instandhoudingstaksen moet betalen. Deze taksen lopen op in de jaren.

Figuur 3: Octrooi-procedures met Europees octrooi. Vaak wordt vanuit een nationale aanvraag voor een Europese aanvraag gekozen binnen een jaar. Na drie tot vijf jaar worden meestal Europese landen gekozen.

2.4 Verwacht: unitair octrooi

Het is de bedoeling dat er één octrooi komt voor de meeste Europese landen samen: het unitair octrooi. Met een unitair octrooi heeft u één octrooi dat geldig is in veel landen in de Europese Unie. De kosten komen overeen met de kosten van een Engels, Frans, Duits en Nederlands octrooi bij elkaar opgeteld. Het aanvragen en verlenen van dit octrooi verloopt hetzelfde als het huidige Europees octrooi. Daarna heeft u een keuze: u maakt gebruik van het unitair octrooi (eventueel met octrooien in extra landen daarnaast) of u kiest een bundel nationale octrooien. Wanneer het unitair octrooi beschikbaar komt, is nog niet bekend. Voor het zover is, moet eerst het Unified Patent Court (UPC) in werking treden als Europese rechtbank voor octrooizaken.

2.5 Internationale PCT-procedure

Een 'wereldoctrooi' bestaat niet. Maar er is een wereldwijd verdrag om met één procedure octrooi aan te vragen bij alle landen die aangesloten zijn bij het Patent Cooperation Treaty (PCT). De PCT-procedure geeft u de mogelijkheid om uw landenkeuze uit te stellen tot dertig maanden na uw eerste aanvraag. Na dertig maanden loopt de procedure af en kiest u in welke landen u de octrooiaanvraagprocedure wilt doorzetten. U heeft vanaf dat moment alleen nog te maken met de nationale octrooibureaus. Figuur 4 op pagina 18 toont schematisch de octrooi-procedures inclusief PCT.

Kosten

De PCT-procedure loopt via de World Intellectual Property Organization (WIPO). Het kost tussen € 10.000 en € 15.000. Dit dekt de kosten voor de internationale aanvraag en de octrooigemachtigde. Daar komen later (na dertig maanden) de kosten voor de nationale en regionale procedures nog bij, en de kosten voor instandhouding. Deze kosten hangen sterk af van uw landenkeuze bij afloop van de PCT-procedure.

2.6 Gebrauchsmuster (Duitsland) en provisional application (VS)

In het buitenland heet een octrooi meestal 'patent'. In sommige landen bestaan ook andere rechten, zoals een Gebrauchsmuster (Duitsland) of een Provisional Patent Application (VS). Deze rechten lijken op een octrooi, maar er zijn ook enkele verschillen.

Een 'Gebrauchsmuster' (in het Engels 'Utility Model') is een relatief snel en gemakkelijk verkrijgbaar intellectueel eigendom op technische producten. Het heeft wat weg van een regulier octrooi. Een verschil is dat de inventiviteit en industriële toepasbaarheid niet (noodzakelijk) worden beoordeeld. Bovendien mag u de uitvinding tot zes maanden van tevoren al zelf openbaar gemaakt hebben ('grace period'). De kosten voor het aanvragen en in stand houden zijn lager dan bij een octrooi.

De maximale tijdsduur is tien jaar (in plaats van twintig jaar).

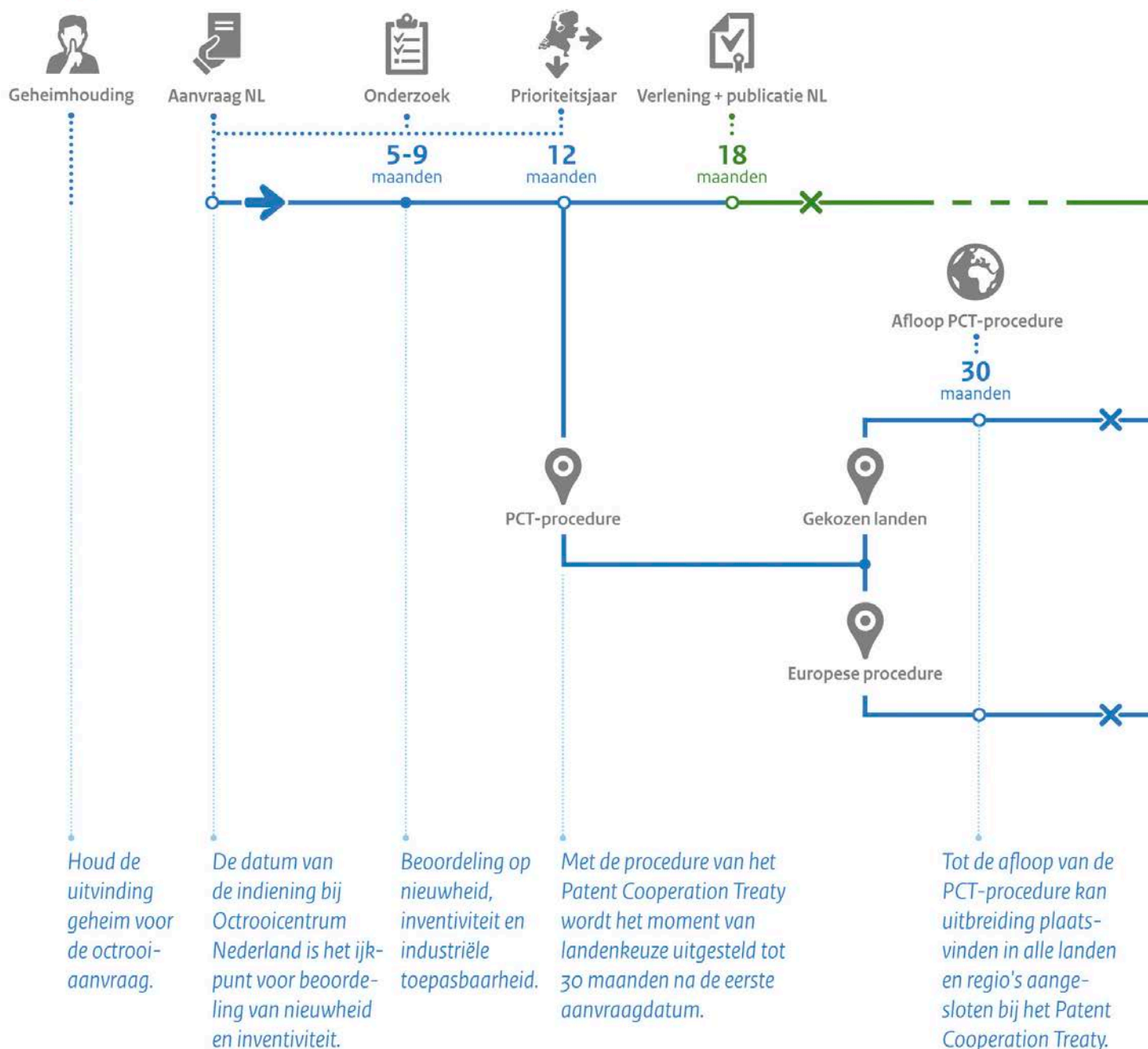

Een 'provisional patent application' is een registratie in de VS, die één jaar geldig is. Het levert een prioriteitsdatum op voor een eventuele toekomstige octrooiaanvraag. Let op: het is een aanvraag (application), dus een 'provisional patent' bestaat niet. Als op basis van deze registratie binnen een jaar alsnog een octrooiaanvraag wordt ingediend, kan de aanvrager de aanvraagdatum van de provisional claimen. Het geeft u dus de mogelijkheid om alvast met derden te spreken over uw uitvinding, zonder de hoge kosten van een octrooiaanvraag te maken. De kosten zijn lager, omdat u geen octrooigemachtigde (in het Engels patent attorney) hoeft in te schakelen. Maar er zijn ook nadelen. Wat niet goed beschreven staat in de provisional application is niet beschermd en er vindt geen nieuwheidsonderzoek plaats in het eerste jaar. Verder heeft de VS een 'grace period' van een jaar waarin een uitvinder zijn uitvinding al openbaar gemaakt mag hebben.

Octrooiprocedure PCT-procedure

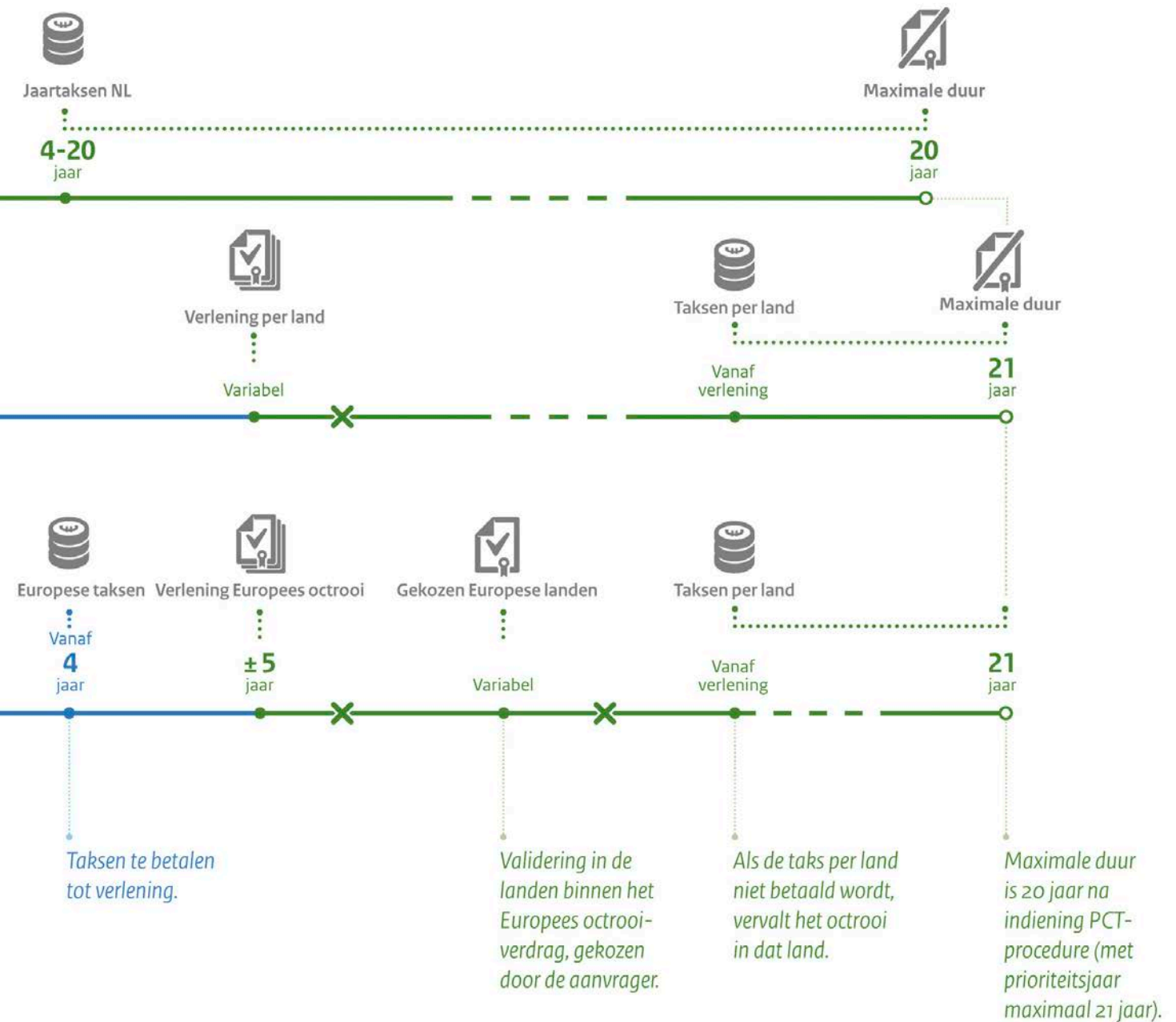

Figuur 4: Octrooi-procedures met de PCT.

Vaak wordt vanuit een nationale aanvraag voor de PCT-procedure gekozen binnen een jaar. Na dertig maanden worden landen en regio's gekozen vanuit de PCT-procedure. Bijvoorbeeld de VS en de Europese procedure.

— In aanvraag — Verleend

✗ Aanvraag kan worden afgewezen ✗ Octrooi kan nietig verklaard worden door de rechter

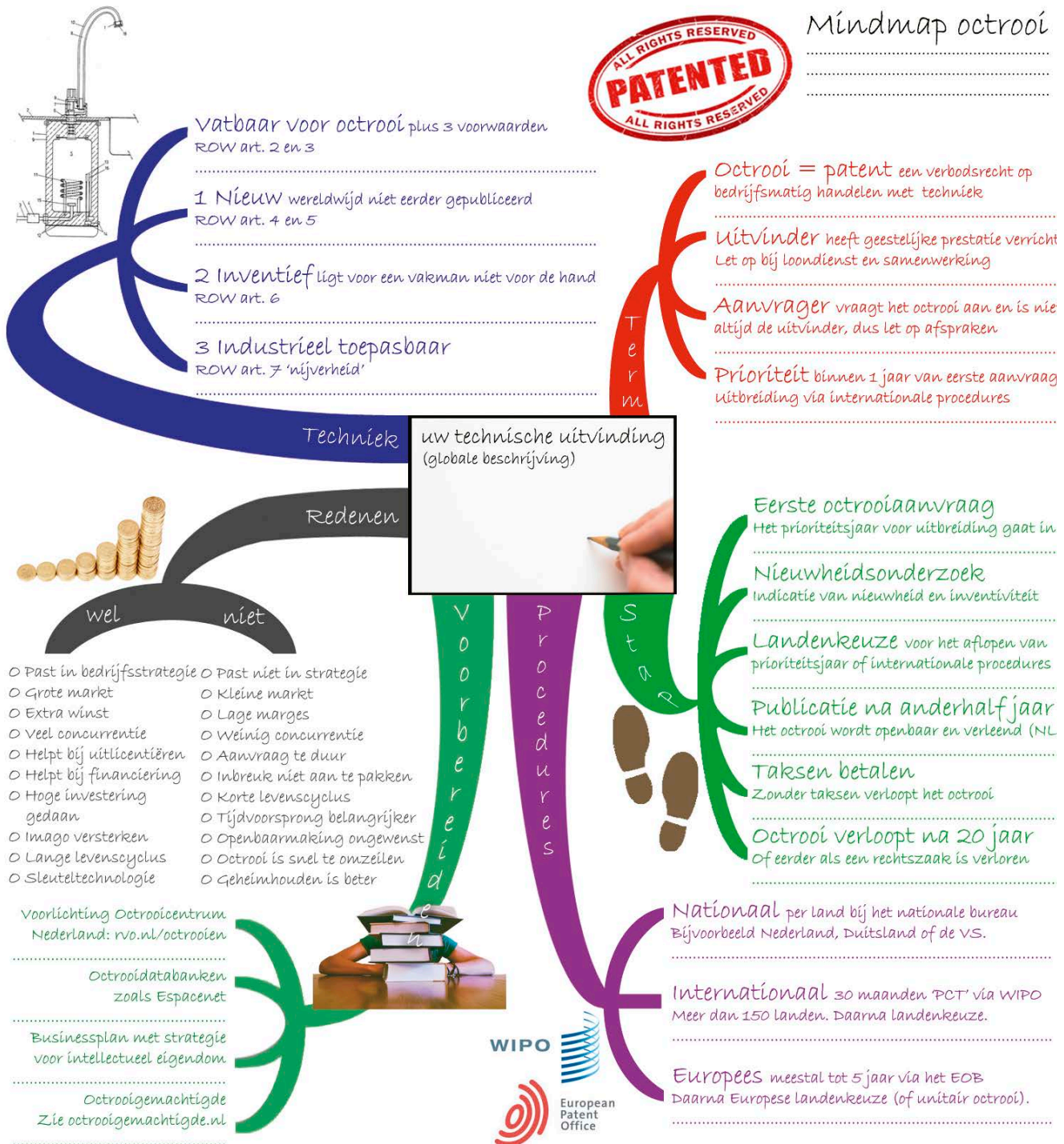

2.7 Mindmap Octrooien

Opdracht 2:

2.1 Als u een technische uitvinding heeft, beschrijf deze dan globaal in het midden van de mindmap.

2.2 Welke aspecten zijn interessant voor u? Markeer deze en/of maak een aantekening.

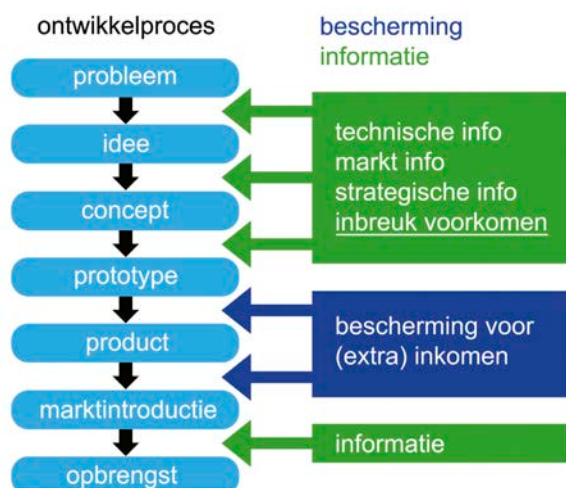

3 Haal kennis uit databanken voor intellectueel eigendom

U kunt veel tijd en geld besparen wanneer u begint met het doorzoeken van IE-databanken bij de start van uw productontwikkeling. Dit geldt voor octrooien bij technische uitvindingen, maar ook voor merken en design (model).

3.1 Octrooidatabanken

Kijk bij de start van een innovatieproject goed naar uw klant. Welk probleem of pijnpunt lost uw uitvinding op voor deze klant? Welk voordeel krijgt uw klant van uw idee? Het is handig om te bekijken welke oplossingen al hiervoor bedacht zijn. Daarbij is de octrooidatabank een interessante bron van informatie, want daarin staan veel ontwikkelingen die (nog) niet op de markt zijn gekomen.

Figuur 5: Technisch ontwikkelproces van idee tot markt.

Octrooi-informatie

Bescherming vindt plaats van prototypefase tot net voor het moment van marktintroductie. Informatie uit de octrooidatabank is echter interessant van begin tot eind:

- In de ideefase en conceptfase om inspiratie op te doen en inbreuk te voorkomen.
- In de beschermingsfase om te zien waar mogelijkheden liggen voor een octrooi.
- Na de marktintroductie om op de hoogte te blijven van ontwikkelingen in het vakgebied.

Espacenet

In de octrooidatabank Espacenet vindt u ruim 100 miljoen octrooidocumenten uit meer dan negentig landen. Deze documenten beschrijven de techniek van uitvindingen. Ook vindt u er de namen van uitvinders en bedrijven. U kunt zoeken met namen, trefwoorden en de classificatiecodes waarop octrooien zijn ingedeeld op onderwerp. Espacenet is gratis toegankelijk via www.espacenet.nl.

Octrooiregisters

In octrooiregisters vindt u de status van octrooien. U kunt bijvoorbeeld opzoeken of een octrooi nog van kracht is, wie de eigenaar is en of er licenties op zijn verleend. Maar let op: een octrooi kan zijn overgedragen zonder dat dit is geregistreerd. Ook licenties laten registreren is niet verplicht, maar vaak wel handig. De octrooiregisters zijn meestal nationaal (bijvoorbeeld alleen voor Nederlandse octrooien) en soms ook internationaal (zoals het Europees octrooiregister). Zie www.octrooiregister.nl.

Meer informatie:

- Op de website van RVO: www.rvo.nl.
- De workshop 'Zelf op zoek in octrooidatabanken' (zie www.rvo.nl/octrooiagenda).
- Daarnaast is een gesprek met octrooiadviseur of hulp bij het zoeken mogelijk.

3.2 Databanken voor merken en design

Het Benelux-Bureau voor de Intellectuele Eigendom heeft een merkenregister: www.boip.int. Een handige website voor een internationale check is TMview, waar veel merkenregisters uit de wereld aan gekoppeld zijn: www.tmdn.org.

Het Benelux-Bureau voor de Intellectuele Eigendom heeft ook een modellenregister om een design of ontwerp op te zoeken: www.boip.int. Een handige website voor een internationale check is DesignView, waar veel modellenregisters aan gekoppeld zijn: www.tmdn.org.

Espacenet
TMview
DesignView

4 Intellectueel eigendom: bedrijfsmiddel in uw onderneming

Intellectueel eigendom is geen doel op zichzelf, maar een middel om uw bedrijfsdoelen te bereiken en te profiteren van uw investeringen. Want pas als er waarde gecreëerd wordt, is investeren in intellectueel eigendom zinvol.

Manieren om waarde te creëren met intellectueel eigendom

- Exclusiviteit afdwingen, vaak met diverse vormen van intellectueel eigendom;
- Licenties verlenen, bijvoorbeeld op technologie, knowhow of een merk;
- Intellectueel eigendom verkopen;
- Intellectueel eigendom inzetten voor samenwerking of open innovatie;
- De waarde van uw onderneming verhogen, bijvoorbeeld bij een overname;
- Kapitaal aantrekken van investeerders, bijvoorbeeld voor een startup;
- Een betere onderhandelingspositie creëren;
- Een innovatief imago versterken met octrooien of ander intellectueel eigendom.

Wanneer een octrooi minder zinvol is

- De markt is klein;
- De marges zijn laag;
- Het product heeft een korte levenscyclus;
- Uw tijdsvoorsprong is belangrijker dan intellectueel eigendom;
- De kans op concurrentie is laag;
- Een octrooi eigendom aanvragen en verdedigen is (financieel) niet haalbaar of gewenst;
- Namaak of inbreuk is niet goed te bespeuren en/of aan te pakken.
- Geheimhouden heeft meer voordelen dan octrooieren.

Businessplan

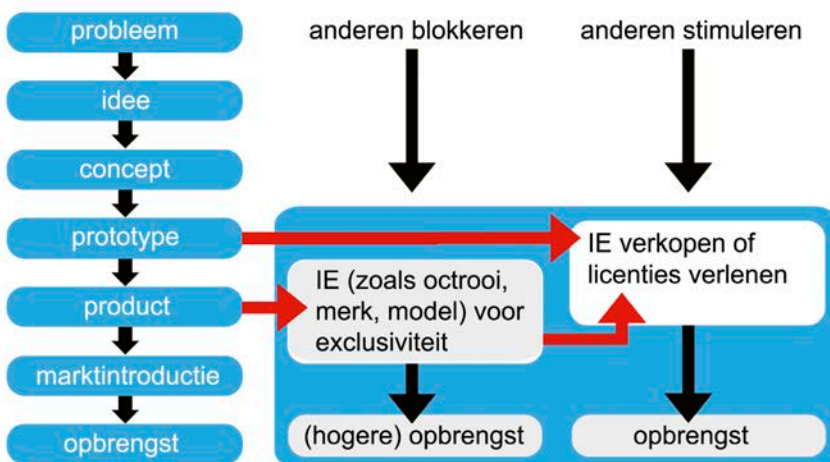
Het is belangrijk dat u het gebruik van intellectueel eigendom op een juiste manier integreert met uw bedrijfsstrategie of businessplan.

- Octrooiencentrum Nederland licht dit verder toe in de workshop 'Intellectueel Eigendom strategie voor mkb.'
Zie www.rvo.nl/octrooiagenda.
- Hoe komt u tot een effectief businessplan? Meestal door eerst vanuit uw klant te denken. Voorbeelden van modellen hiervoor zijn te vinden bij Strategyzer: <https://strategyzer.com>.

Opdracht 3:

Zie de 'mindmap intellectueel eigendom' op pagina 26.

Zie in de mindmap de grijze tak met 'IE-strategie'.
Wat zijn voor u de redenen om juist wel of geen gebruik te maken van intellectueel eigendom?

Figuur 6: Verdienen aan intellectueel eigendom kan door anderen te blokkeren en/of te stimuleren. Waar staat u in het innovatieproces? Probleemstelling, idee, concept, prototype, product, marktintroductie of opbrengst? Wilt u anderen blokkeren of juist stimuleren? Of beide?

5 Intellectueel eigendom bij samenwerking

Tijdens de ontwikkeling en verkoop van uw nieuwe product zult u waarschijnlijk met anderen moeten samenwerken. Bijvoorbeeld voor meer kennis of betere distributiekanaal. Samenwerken heeft echter ook het risico dat anderen er met uw ideeën vandoor gaan. Meestal is een gespecialiseerde jurist nodig om afspraken zwart op wit te zetten.

5.1 Enkele tips bij samenwerking

Hier volgen enkele tips uit de 'Octrooiwijzer samenwerking' van Octrooicentrum Nederland. Deze informatie komt uitgebreider aan bod in de workshop 'Slim omgaan met kennis bij samenwerking'.

Figuur 7:
Vier samenwerkingsfasen

Fase 1: Voorbereiden

- Beschrijf wat u wilt bereiken met de samenwerking en stel het gewenste profiel van uw samenwerkingspartner(s) vast.
- Bepaal welke kennis u wilt delen. Kennis die u een groot concurrentievoordeel geeft, zult u meestal niet gemakkelijk delen.
- Zorg dat de kennis die een concurrentievoordeel geeft beschermd is vóór de samenwerking.

Fase 2: Partners vinden

- Maakt u openbaar wat en wie u zoekt, wees dan voorzichtig met wat u zegt. U kunt een **geheimhoudingsverklaring** overwegen. Maar blijf ook dan voorzichtig met het delen van gevoelige informatie.
- Selecteer de geschiktste partners op basis van gezamenlijke én individuele doelen. Zo is er een win-winsituatie voor iedereen.
- Kloppen de individuele belangen van elke samenwerkingspartner met het gezamenlijk belang? Centraal staat hoe iedere partij de nieuwe ontwikkeling wil gebruiken. Het is pas in de volgende fase belangrijk van wie het intellectueel eigendom wordt. Spreek daarom in deze fase over gebruiksrecht tot het businessmodel en de rolverdeling bekend zijn.

Fase 3: Afspraken

- Kies de juridische vorm van de samenwerking, zoals een samenwerkingscontract of een gezamenlijke juridische entiteit.
- Stel duidelijke grenzen vast voor **achtergrondkennis** en **voorggrondkennis**. Achtergrondkennis is kennis die deelnemers al hadden voorafgaand aan de samenwerking, of die ze tijdens, maar buiten de grenzen van de samenwerking om, hebben verkregen. Voorggrondkennis is kennis die ontstaat tijdens en binnen de grenzen van de samenwerking. Kader de samenwerking dus af.
- Van wie wordt het intellectueel eigendom? Maak ook afspraken over de toegang tot het gezamenlijke resultaat, bijvoorbeeld met licenties (gebruiksrechten).

Fase 4: Uitvoering

- Creëer open communicatie. Leg discussies over eigendom niet bij de ontwikkelaars neer, maar bij het management.

5.2 Licenties

Met een licentie (of gebruiksrecht) geeft u een licentienemer toestemming om uw beschermde idee te maken, te verkopen of toe te passen. Vaak gaat dit per land of marktsegment. Er bestaan verschillende varianten van licenties. Bijvoorbeeld een exclusieve licentie voor een specifieke partij of een open licentie voor elke partij die aan bepaalde voorwaarden voldoet.

De licentiegever ontvangt meestal een vergoeding, bijvoorbeeld:

- Een lump sum (of 'up-front payment'): de licentienemer betaalt een afgesproken bedrag.
- Royalties: de licentienemer betaalt een afgesproken percentage van de omzet of winst, of een bedrag per product. Een minimumvergoeding voorkomt dat de technologie 'op de plank blijft liggen'.
- Mile-stone payments: de licentienemer betaalt bij vastgestelde punten in het innovatietraject.

Neemt u een octrooilicentie af? Dan is het handig om dit te laten registreren in het nationale octrooiregister, zodat uw licentiecontract derdenwerking heeft als het octrooi wordt overgedragen. Dit houdt in dat degene aan wie de oorspronkelijke octrooihouder het octrooi overdraagt, zich aan de licentieafspraken moet houden.

In de Databank Octrooilicenties bieden octrooihouders hun octrooi ter licentie aan. Zie: www.octrooilicenties.nl. Meer informatie, ook over licenties, staat op www.rvo.nl/octrooien.

Opdracht 4:

Zie de 'mindmap intellectueel eigendom' op pagina 26.

Schrijf in enkele kernwoorden op wat u belangrijk vindt in de vier fases van samenwerking plus het onderwerp licenties, als dat voor u van toepassing is.

6 Octrooicentrum Nederland

Octrooicentrum Nederland, onderdeel van Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl), is dé octrooiverlener van Nederland. Octrooicentrum Nederland informeert innovatieve ondernemers over intellectueel eigendom en helpt bij het vinden van octrooi-informatie. Bel 088 042 6660 of mail octrooicentrum@rvo.nl voor meer informatie.

Voorlichtingsdiensten van Octrooicentrum Nederland

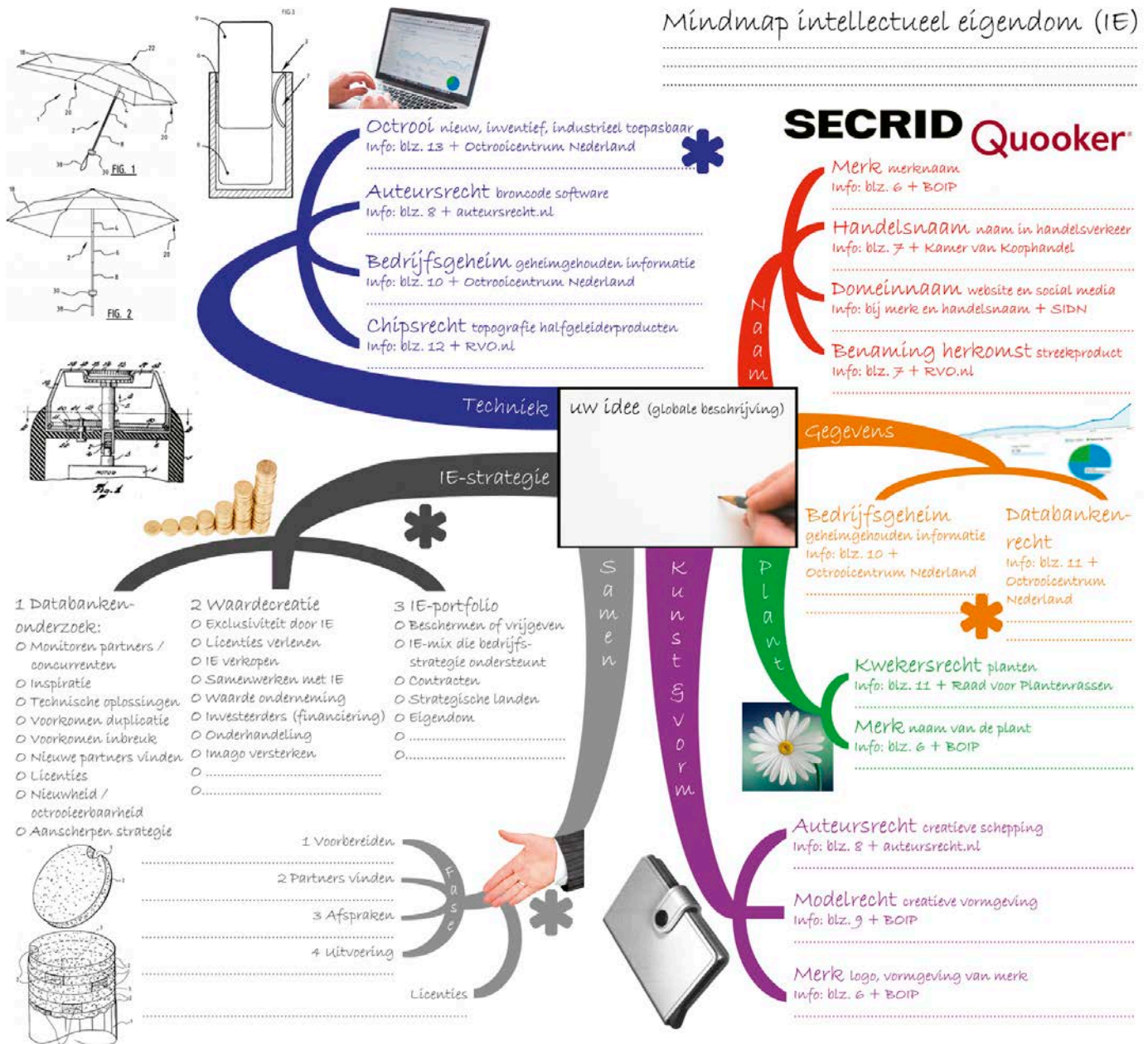
- Gesprek op maat met een octrooiadviseur in uw regio.
- Op maat zoeken in octrooidatabanken via www.rvo.nl/zoekadvies of via een octrooiadviseur.
- Workshops op verschillende locaties in het land.
Kijk op www.rvo.nl/octrooiworkshops voor uitleg en op www.rvo.nl/octrooiagenda voor de data.
- De octrooi-signaleringservice om op de hoogte te blijven van nieuwe octrooien die voor u interessant zijn. U vraagt deze service aan via www.rvo.nl/octrooi-signaleringservice.
- Kostencalculator Intellectueel Eigendom:
<https://regelhulpenvoorbedrijven.nl/iekostencalculator>.

Tip! Wilt u een overzicht van verschillende organisaties die u op weg kunnen helpen met uw innovatie en intellectueel eigendom? Een uitgebreide, actuele lijst is verkrijgbaar via de octrooiadviseurs.

7 Mindmap intellectueel eigendom

De asterisken staan bij onderwerpen waarvoor u bij Octrooiencentrum Nederland terechtkunt.

Opdracht 5:
Wat is uw eerstvolgende actie om uw doel met intellectueel eigendom te realiseren?

Dit is een publicatie van:

Octrooicentrum Nederland, onderdeel van
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Prinses Beatrixlaan 2 | 2595 AL | Den Haag
Postbus 10366 | 2501 HJ | Den Haag
T +31 (0) 88 042 66 60
E octrooicentrum@rvo.nl
I www.rvo.nl/octrooien

© Rijksdienst voor Ondernemend Nederland | juni 2019

Publicatienummer: RVO-038-1401/BR-INNO

*Deze publicatie is tot stand gekomen in opdracht van het ministerie van
Economische Zaken en Klimaat*

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) stimuleert
duurzaam, agrarisch, innovatief en internationaal ondernemen.
Met subsidies, het vinden van zakenpartners, kennis en het voldoen
aan wet- en regelgeving. RVO.nl werkt in opdracht van ministeries
en de Europese Unie.
RVO.nl is een onderdeel van het ministerie van Economische Zaken
en Klimaat.

Deze brochure is met grote zorgvuldigheid vastgesteld. Om de
leesbaarheid te bevorderen zijn juridische zinsneden vereenvoudigd
weergegeven. Aan deze brochure en de daarin opgenomen
voorbeelden kunnen geen rechten worden ontleend.